

1965 - Teak, TV og tenåringer

**Torsdag 31. mai åpner vi en ny leilighet i Wessels gate 15:
"1965 - Teak, TV og tenåringer."**

Leiligheten tar oss med tilbake til et tiår med store kontraster. Et etterkrigssamfunn preget av trygghet, fremgang og velstand basert på kjernefamiliens verdier møter en gryende motkultur farget av opprør, protester og et frigjøringsbehov definert av langhårete tenåringer med nye idealer.

Teaken tilbyr et "lettere" liv og endrer stua. TV'n tar verden med hjem og endrer familiens samvær. Musikken endrer både takt og tone og sprenger alle kjente former. Tenåringene lar håret vokse og sprenger "alle" grenser.

Alt signaliserer en ny tid: noe ukjent, truende, skummelt, - og provoserende! Men dette er nok bare begynnelsen . . .

Astrid Santa

Familien Hannevik på Manglerud ble i 1964 presentert som den norske gjennomsnittsfamilien i en reportasje i det danske bladet "Boligen", tilsvarende "OBOS-bladet" i Norge.

1965

Teak, TV og tenåringer

Noe skal skje ...

I Wessels gate 15 har Nora og Torvald Helmer fått nye naboer. I tredje etasje, rett over gangen for dukkehjemmet, har familien Dahl flyttet inn. Det er nesten 90 års forskjell i tid mellom de to familiene, og mye har skjedd i mellomtiden. I 1965 er ikke Norge lenger blant de fattigste landene i Europa, men framstår som et moderne velferdssamfunn. Noe er likevel som før. Lørdag er fortsatt arbeidsdag, og i familier flest kommer far hjem fra arbeid til kone, barn, middag og middagshvil. De første tiårene etter 2. verdenskrig er kjernefamiliens storhetstid. Den hjemmeværende husmoren er høyt verdsatt, men hjemme hos familien Dahl er det endringer på gang. Mye har skjedd siden Solveig og Arne møtte hverandre under en dansetilstelning i Folkets hus, Storsalen, i 1947. Solveig er på vei ut i arbeidslivet etter 15 år hjemme. Hennes mann, Arne, har fått opprykk til avdelingsleder i Oslo Lysverker etter 15 år som ingeniør.

Bislett Stadion rett ved er stedet for de store begivenhetene.

Arne og sønnen Jan har vært entusiaster, spist pølser og kjøpt buljong sammen med titusener andre på de store skøytebegivenhetene. Men nå går det mot slutten. Jan har byttet ut djevellua med langt hår. I 1965 kommer Rolling Stones til Norge og Sjølysthallen. Beatles må man nøye seg med å se på kino. Bob Dylan synger "Like a rolling stone" på "Higway 61 revisited". Den nye popmusikken har fått tekster de eldre umulig kan forstå. 1950-tallet har også hatt sin tenåringskultur og tenåringsmusikk, men det er på 1960-tallet at ungdommen for alvor melder seg ut av de voksnes verden. Forskjellen mellom far og sønn er tydelig til stede, og når Per Ivar Moe tar gull i VM på skøyter på Bislett, er det uten Jan på tribunen.

I 1965 står Norge foran den første studenteksplosjonen. Etterkrigsbarna er blitt ungdommer i et land med mange muligheter og med store ambisjoner for de som vokser opp. Studiefinansiering skal redusere risikoen for å velge feil og gjøre det mulig for flere å ta høyere utdanning.

Over: Ungdom som står og ligger i kø for å kjøpe billetter til Rolling Stones-konserten på Sjølyst i 1965.

S. 4 t.v.: Polistisk debatt på TV, 1963.

S. 4 t.h: Familien Hannevik i stuen på Manglerud i 1964. Bildet er hentet fra en reportasje i det danske bladet "Boligen", som tilsvarende "Obosbladet" i Norge. Familien ble presentert som den norske gjennomsnittsfamilien. (Alle foto Norsk Folkemuseum)

Kultur er blitt omdannet fra å være noe for de få, til å bli industri for de mange. Det norske prosjektet med kultur ut til folket gjennom bokbusser og filmviser, er på vei til å bli overtatt av plateselskaper, radio og TV. Samtidig er opprørerne i kultur-Norge blitt folkeei gjennom bokklubben og høytlesninger på radio. I bokhylla hjemme hos Dahl står bøker av Sandemose og Mykle sammen med noen av Bjørneboes første bøker. I skolen er det også alvor. Steiner-skolene er i ferd med å få oppslutning, og på lærerværelsene er yngre lærere på vei inn. De er inspirert av reformer og mer moderne pedagogikk enn det som ble undervist før krigen. I 1965 er Norge på vippen – det er ennå en stund igjen til nyhetssendinger fra Vietnam, høyt hår og plåtåsko, men Einar Gerhardsen har gått av etter nærmere 20 år som statsminister, og Pussycats er rett ved å slå igjennom som det første store, norske rockebandet.

I likhet med de fleste 15-åringene er Jan ubekymret og overhode ikke nostalgisk. Isteden opplever han at det er rett før alt burde skje, og det er ikke bare fordi han er 15. Han føler at Rolling Stones sin konsert på Sjølyst er det største som har skjedd i 1965. Det er rett og slett fordi det ikke har skjedd før i Norge at et band gjør det Rolling Stones gjør. Samtidig er det en stor uro blant mange. Foreldrene har gjort sine valg og føler nok at de unge bør velge et liv som bygger på deres, et liv som gir trygghet og enda bedre materiell uttelling enn de selv har hatt. Samtidig åpner den tryggheten som er skapt gjennom velferdssamfunnet for at unge kan ta flere og tøffere valg enn sine foreldre: Poesi eller NTH, visebølge eller rock'n' roll, kristendom eller antroposofi.

Rett før "Kruttrøyk"

I 1965 visste alle hvem Elvis var, men få hadde sett hvordan han bøyd knærne idet han skulle understreke den siste strofen i sangen. Men nå kom fjernsynet. Hjemme hos Dahl ble stolene satt på hver sin kortende av stuebordet, sofaen hadde den ene langsiden, - og rett imot sto fjernsynsapparatet. "Moro på morokulien" med Rolf Kirkevaag var på vei ut som lørdagens favoritt. Isteden var forventningene skyhøye til neste episode av lørdagens amerikanske serie.

Allerede på 1930-tallet var det forsøksvirksomhet med fjernsynssendinger i en del land, men det var først etter 2. verdenskrig at TV-en fikk sitt gjennomslag. I Norge startet NRK regulære fjernsynssendinger i 1960. Da var det bare 7000 husstander som hadde lisens. I 1965 hadde tallet steget til ca 400 000. Med ett var nordmenn blitt tilskuere til verden. Radio og aviser var viktige, men det å høre på hopprenn hadde sine begrensninger. Det ble noe annet å se hopperne på TV.

Nyhetsendingene på fjernsyn skulle endre vår oppfatning av verden. Utenriksstoff i avisene var viktig, men å daglig se det som skjedde i andre land på fjernsynet gjorde hendelser som revolusjoner, kongelige bryllup og fattigdom levende og ble samtalemener. Helt nye krav ble satt til våre politikere, som ikke lenger talte til en forsamling på litt over hundre i Stortinget hver uke, men måtte forholde seg til et helt folk gjennom fjernsynsapparatet.

Det var ikke alt som passet på TV. Underholdning alene rettferdiggjorde ikke lisenspengene som ble krevet inn av NRK. Isteden ble NRK betraktet som en viktig kultur- og dannelsesinstitusjon, hvor undervisningsprogrammer var vel så viktig som western-serier. Og det ble politiske debatter - hvor deltagerne tok seg en røyk og ble styrt av møteledere som tok tiden på hvert innlegg. Det ble kanskje en god del kjedelig TV, men det var godt for folket.

Mange var bekymret og mente at TV ville ødelegge religionen, kulturen og det sosiale livet der folk snakket over salongbordet i stedet for bare å se på TV. Løsningen ble et NRK som satte tøffe begrensninger for seg selv og hva som var egnet til å bli vist på TV. Det skulle gå flere tiår før det var barne-TV hver dag, og før pausebilder og pausefisker ble avløst av pauseunderholdning.

Hjemme hos Dahl

På døren i tredje etasje henger et skilt i svart bakelitt med hvit skrift: "Arne og Solveig Dahl". Det har hengt der siden de flyttet inn i Wessels gate 15 i 1954. Innenfor finner vi bare noen få møbler og gjenstander som Solveig og Arne har hatt siden de giftet seg. Høyere lønn og opprykk for Arne til avdelingsleder i 1962 har satt sitt preg på leiligheten. Likevel, det første Arne gjorde etter opprykket var å kjøpe seg bil, en brukt VW fra 1959. Deretter begynte oppussingen av leiligheten, rom for rom, og mange av de gamle, tyngre møblene ble byttet ut med møbler som var mer moderne.

T.v.: Prosjektlederen i tidsriktige 1960-tallsomgivelser. Fra prøvemontering av stuen i januar 2007. (Foto: Anne-Lise Reinsfeldt.)

T.h.: Teak var det desidert mest populære materialet i møbler og innbo på 1960-tallet. Bildet er et reklamefotografi hentet fra "Bo Bedre. Lev lettere", utgitt av Krigsinvalideforbundet i 1965

RIVAL byggemøbler for den kresne!

Ja, vær kresne ved valg av møbler. Husk at dere skal omgås møblene i mange år. I dagens ofte små og trange leiligheter må man velge plassbesparende møbler.

RIVAL er nettopp et slikt plassbesparende møbel. Se på illustrasjonen under! Se hvor smart spisebord, bokhyller, skap og skuffeplass er arrangert! Tenk hvilken plass dette ville tatt som enkeltmøbler rundt i stuen.

Hvorfor velge nettopp RIVAL? Foruten en gjennomført kvalitet og enkel stilren design tar vi påstått at RIVAL har absolutt flest anvendelsemuligheter. Intet system har så mange skap og skuffekombinasjoner, og når alle deler lages i 2 lengder, 75 cm og 92 cm er RIVAL av-

gjort det største veggsystem. Alle delene kan monteres på vegglister eller frittstående på solide gulvstøtter. RIVAL utføres i teak.

Hvor får man kjøpt RIVAL? Henvend Dem til en av landets over 100 RIVAL-forhandlere og be om vår flotte fargebrosjyre med del-liste og priser. Be ham om forslag til Deres seksjon etter Deres behov.

Få høre prisen. De vil bli gledelig overrasket over hvor meget De får for pengene. De kan også skrive til oss etter brosjyre og opplysninger om nærmeste RIVAL-forhandler.

Lykke til!

Pat.nr. 97237. Designer: KJELL RIISE

BRØDRENE JÅTOGS MØBELFABRIKK
EASBUND

Det er likevel ikke første gang familien Dahl går i gang med oppussing. I 1959 flyttet Kari på 8 år ut av foreldrenes soverom, og den gamle dagligstua ble ominnredet til delvis barnerom for Kari og delvis arbeidsrom for mor. Samtidig fikk Jans barneværelse nytt linoleumsgulv og ble malt i samme farge som Karis nye soverom. Soveværelset til mor og far ble tapetsert i 1961, og det gamle, slitte soverommøblementet i bjørkefinér ble byttet ut med moderne teakmøbler. Så tok de kjøkkenet. Solveigs drøm om et nytt, moderne kjøkken gikk endelig i oppfyllelse og erstattet kjøkkeninnredningen fra 1865. Familien fikk ny elektrisk komfyr og sitt første kjøleskap. Den nye praktiske kjøkkeninnredningen fra Nordia er i lys turkis og står i stil med de blanke, gule veggene. Men den største begivenheten for hele familien Dahl i 1962 var anskaffelse av TV, den gang en betydelig investering. TV'n tok raskt over noe av den daglige praten hjemme hos familien Dahl. Den gang startet TV-programmet klokka 20.00 og sluttet klokka 22.30. To rolige år fulgte uten de store investeringene, men TV'n skapte nye behov for innredning og bruk av stua. Familien Dahl ønsket seg nye salongmøbler og ny bokhylle, "veggen-de-luxe", i teak. Tapetet var håpløst umoderne og det

endte med en grundig oppussing og ominnredning i 1964. Mor var fornøyd, og klarte å overtale far til å kjøpe ny spisestue i teak. Samtidig fikk Jan tenåringsrom med sovesofa og hyller for den nye båndopptakeren og gramofonen han fikk i konfirmasjonsgave.

På veggene har Jan hengt opp plakater av tidens popstjerner, som Beatles, Byrds og Bob Dylan og lydnivået i den 80 m² store leiligheten når nye høyder. Den blå undulaten i stua blir ikke lenger hørt.

Birte Sandvik, prosjektleder

Plateomslagene viser bilder av The Beatles som snille og pene gutter med slips og like dresser. Singleplater fra 1964-65. I privat eie.

1965 – året da musikken

Nitten-seksti-fem er et vendepunkt i historien, i det minste i min historie.

Med pannelugg som lå ned på brillekanten og ørene dekket av håret, var 15-åringens utseende provoserende nok til at han ble slått til på Karl Johan av en fremmed mann i 1965. Foto i privat eie.

På 1950-tallet vokste det for første gang fram en særegen tenåringskultur. Musikken ble den kanskje viktigste identitetsmarkøren for ungdommen. Selv om frisyre og klær også var av stor betydning, var det musikken som var avgjørende. Det var popstjernene som overtok filmstjernenes posisjon som forbilder og moteikoner. På 1950-tallet kunne riktignok James Dean og Marlon Brando konkurrere med Elvis om å være det fremste ungdomsidolet, men på 1960-tallet var det ingen som kom i nærheten av John, Paul, George og Ringo.

1965 var året da popmusikken endret seg for alltid. Etter 1965 var 1940-tallets croonere og 1950-tallets rockesangere utdatert! USA var ute, England var inne. Pene menn i smoking eller gutter med "sleik" – Frank Sinatra og Dean Martin, eller Elvis, Paul Anka, Pat Boone – de ble alle skjøvet til side av popgruppene som spilte "beat". En rekke nye, merkelige navn dukket opp på hitlistene og i platebutikkene: the Hollies, the Zombies, the Yardbirds, the Pretty Things, the Kinks, the Animals.

Det hadde startet for alvor et par år før – i mai 1963, da the Beatles toppet den engelske hitlisten med "From Me To You" – men det var først i januar 1964 de gikk til topps i Norge med "She Loves You".

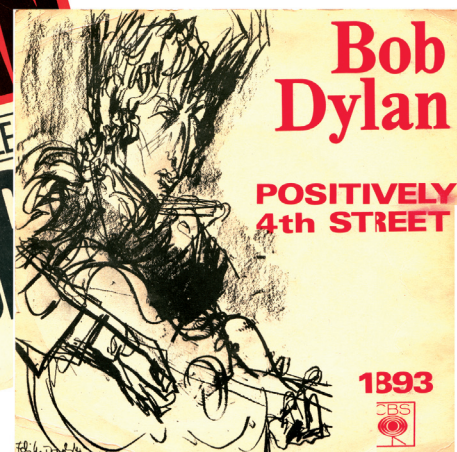
I 1965 dominerte the Beatles helt og holdent VG-lista. The Beatles hadde disse første plasseringer på VG-lista 1965:

- I Feel Fine (11 uker på lista, 6 uker på 1. plass)
- Rock & Roll Music – (14 uker på lista, 3 uker på 1. plass)
- Ticket To Ride (14 uker på lista, 4 uker på 1. plass)
- Help! (14 uker på lista, 6 uker på 1. plass)
- Yesterday (15 uker på lista, 5 uker på 1. plass)
- Day Tripper (11 uker på lista, 7 uker på 1. plass)

De viktigste konkurrenter var Sven-Ingvars ("Fröken Fräken") og Roger Miller ("King of the Road"), men også Jailbird Singer, Hep Start, Spotnicks og ikke minst Elvis

endret takt

var innom lista. Høstens store amerikanske hit her hjemme var Berry McGuires protestsang "Eve of Destruction". De norske artistene nådde aldri til topps på lista, men de best plasserte var Finn Eriksen ("Lappland"), Pussycats ("Ebb Tide") og Johnny Band ("Ola var fra Sandefjord").

Men for en 15-åring var det bare ett band som var på høyde med the Beatles: the Rolling Stones. De store hitlåtene deres i 1965 var "The Last Time" og ikke minst "Satisfaction". Stones var tøffere, farligere, mer sexy enn Beatles. Bilder av dem fra 1965 viser riktignok at de var pene i tøyet med slips og tweedjakker. Bare Brian Jones hadde riktig langt hår.

For 15-åringen var årets største begivenhet i 1965 verken Per Ivar Moes VM-gull på Bislet i februar, regjeringsskifte i oktober eller for dens saks skyld Vietnam-krigen. Det var konserten i Sjølysthallen 23. juni, da Stones opptrådte i Oslo!

Plateomslag: Omslaget til the Rolling Stones EP-en "Got LIVE if you want it" viser hvordan the Stones dyrket sitt "farlige" image. To EP-er fra 1965. Donovan og Dylan representerte et vendepunkt, både i popmusikken og i 15-åringens liv. (Singler i privat eie.)

Til høyre: The Rolling Stones konserten i juni 1965 var en stor begivenhet for norske fans. Bildet viser ungdom som ligger i kø for å få billetter.

(Foto: Dagbladarkivet, Norsk Folkemuseum.)

Sommeren 1965 nådde nye impulser 15-åringens ører: "Colours", en plate med Donovan, en ung engelsk "folksinger" med dongerijakke, akustisk gitar og munnspeil. Senere på høsten hørte han også for første gang Bob Dylan, som riktignok allerede hadde kvittet seg med den akustiske gitaren og blitt elektrifisert. Låta var "Positively 4th Street". Dylan, med sine nesten ubegripelige tekster, manglende sangstemme og unike "sound", uttrykte kanskje mer enn noen andre at noe nytt var i gjerde.

For foreldregenerasjonen så de langhårete popheltene farlige ut. For tenåringene var det lange håret et opprør mot konformitet og vellykkethet i et samfunn i velstand og vekst. Men selv om midten av 1960-tallet var en opprørsk tid, var det også en uskyldig tid. Noen få år senere skulle både opprøret og musikken miste sin uskyld, men det er en annen historie.

Morten Bing, konservator

